

De Heraut

voor de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 4 Juni 1916. N°. 2002.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 98, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ont-
vangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f 0.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren etc.
Advertenties: van 1 tot 5 regels f 1.20, voor elke regel meer f 0.20.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven f 0.12 per regel.

Van de Voleinding.

CCXII.

ZESDE REEKS.

XXXV.

Jeremia dan zeide tot Zedekia: Zoo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israels: Indien gij wilt blijven tot de vorsten des konings van Babel zult uitgaan, zoo zal uwe ziel leven, en deze stad zal niet verbrand worden met vuur; en gij zult leven, gij en uw huis.
Jeremia 38 : 17.

De oordeelen Gods over de volken, die het volk des Heeren omringden, en mede over zijn toekomst beslisten, gaven in niet geringe mate een voorafschaduwing van wat in de Voleinding den regel zou bepalen. Het is deswege, dat ze bij de drie groote Profeten een zoo breede plaats in de Profetie innemen, en dat in haar op-eenvolging van Jesaja op Jeremia en van Jeremia op Ezechiël het verschil in be-tekenis uitkomt. Wat in de Voleinding zich als voor hemel en aarde openbaren zal, is de heerschappij van God over zijn Schepping, de schepping van den mensch inclus, en hieruit voortvloeiende de heerschappij van den geest over het stof, van het ongezichte over het zienlijke. Dit nu juist is het, wat in alle deze Godsoordeelen over de heidenen op den voorgrond treedt. Telkens komt uit, hoe onmachtig in materiële, d.i. in stoffe-lijken zin, Israël tegenover de volken staat. Let er vooral op, hoe er bij den inval van de Chaldeen zelfs geen sprake meer is van een grooten veldslag. Terstond na den inval trekt Israël zijn legerscharen in Jeruzalem en in de overige steden terug. In stoffelijke zin gesproken, is er geen twijfel aan of Juda zal 't moeten opgeven en Jeruzalem bezwijken. Naar het uitwendige gerekend, heeft God aan Assyrie en Babel, aan Tyrus en Sidon een reusachtige macht ge-gewezen, vergeleken waarbij Juda's macht schier aanstands bezwikt. Doch hier staat nu tegenover, dat 's Heeren volk de drager is van een geestelijk pand, en dat onder goddelijke beschikking de uitkomst van de worsteling toch geen andere kan wezen, dan dat de heidenen ten slotte onderliggen, en aan de geestelijke macht van 't volk des Heeren de eindoverwinning blijft. Het is om dit einde, dezen afloop duidelijk en ook vast in het licht te stellen, dat dit oordeel Gods over de volken niet minder dan een kleine dertig hoofdstukken beslaat, zoo ge de drie groote profeten samenneemt. De in-ruiming aan deze oordeelen van een zoo breed en uitgewerkt deel van de profetie, is bewijs van het groote gewicht, dat aan deze oordeelen te hechten zij, en laat nu deze oordeelen uitkomen, hoe de Christelijke Kerk in gebreke bleef, om in de prediking van het Woord, de betekenis en het doel van deze 's Godsoordeelen over de volken' tot hun volle recht te doen komen. Waar Gods Woord aan zulk een bijzonder onderwerp dertig hoofdstukken wijdt, en zulks in drie statien, rust op de Kerk van Christus van zelf de plicht, om den zin en de bedoeling van deze oordeelen over de Heidenen op duidelijk sprekende wijze te doen uitkomen, en diep te doen gevoelen, hoe hierin de triomf geprofeteerd is, die in de ure der Voleinding eenmaal door het geestelijke over het zienlijke zal behaald worden.

Tevens moet dan daarbij wat Jesaja gaf met wat Jeremia en Ezechiël ons over dit-zelfde onderwerp boden, vergeleken. Jesaja profeteerde tusschen 750 en 700, Jeremia's eerste Godspraak valt in 628 en zijn profetie liep door tot omstreeks 580, terwijl Ezechiël uit de ballingschap zelf zijn vergezichten teekent. Er is alzoo tusschen deze drie Zieners ten deze een speling van omstreeks twee eeuwen. En nu is 't opmerkelijk, hoe Jesaja zijn gezichten over de volken in het begin van zijn profetisch boek plaatst, in hoofdstuk 13—23, hoe Jeremia ze naar het eind van zijn Godspraak verschuift, en ze plaatst in hoofdstuk 46—51, d.i. op één na tot in het laatste, en hoe Ezechiël ze in het midden van zijn 48 hoofdstukken plaatste, t.w. in hoofdstuk 25 tot 38. Een gelijk-soortig onderscheid doet zich, gelijk we zagen, voor, wat den inhoud betreft. Jesaja stond nog geheel buiten deze fase in Juda's historie, al beleefde hij den onder-gang van het Tienstammenrijk. Bij hem zijn deze Godspraken van het einde nog los van zijn eigen bevinding en ervaring. Wat in die Godspraken voor hem treedt, is iets wat nog buiten zijn eigen levens-sfeer ligt. Vandaar dat 't zoo heil en fel geteekend wordt, maar veelszins de histo-rische aansluiting mist. Bij Ezechiël geldt het hier uitspreken, die slaan op wat hij voor een deel zelf reeds mee doorleefde, Assyrie was reeds bezwiken, en in Babel

teekende zich af wat te komen stond, als uitkomst van innerlijke verworping. Als geheel op zichzelf staand en enkel uit het vergezicht zich op zijn besef werpend, dienen daarentegen deze Godspraken over de volken zich alle bij Jeremia aan. Een onder-scheid tusschen de drie groote profeten, dat geheel in overeenstemming is met de drie-lei onderscheiden positie, die zij persoonlijk in de laatste twee eeuwen van Israels volks-bestaan innamen. Dat we Tyrus' ondergang bij de bespreking van deze Godsoordeelen over de volken in sterker licht lieten uit-komen, was ten deele gerechtvaardigd door de betekenis die de profeten aan Tyrus' val gaven. Vijf hoofdstukken toch handelen van Tyrus, t.w. Jesaja 23, Jeremia 47, en Ezechiël 26, 27, 28. Maar bovendien trekt vooral Tyrus hier de aandacht, omdat Hirom uit Tyrus architect bij Salomo's tempel-bouw was geweest, en Hiram, de vorst van Tyrus, op den Libanon Salomo hielp. Iets waar dan nog bij mag gevoegd, dat voor ons volk, als, gelijk Tyrus, aan de zee gelegen en op scheepvaart aangewezen, gelijk reeds uit de oude Geuzenliedeken bleek, juist deze oordeelen over Tyrus een waarschuwing bevatten, wier verwaarloozing nooit naliet zich zelf te wreken.

Wat nu in de tweede plaats, altoos met het oog op de Voleinding, in Jeremia's Godspraak zoo sterk de aandacht trekt, is zijn vermaan tot een vrijwillig zwichten voor Babylon's overmacht. Reeds bij Jesaja's Godspraak stipten we deze uitwerking van de profetie, die het bezwijken van Israël voor Babylon inhield, kortelijk aan, en ver-wezen toen reeds naar wat voor Jeremia hierover, in 's Heeren last, openbaarde. Thans echter moet hierop breder inge-gaan. Evenals bij Jesaja draagt ook bij Jeremia het eerste hoofdstuk een inlei-dend karakter, en wel zoo, dat reeds in dat eerste hoofdstuk Jeremia's roeping tot het profetisch ambt voor ons treedt. Zeer nauwkeurig staat er hierbij vermeld, dat de eerste Godspraak, die hem ten deel viel, aanstands zijn roeping aangaf. Het was onder de regering van koning Josia, en wel in het dertiende jaar van diens regering, dat aan Jeremia bijna plotseling zijn hooge roeping openbaar werd. Na Josia's verdwijning in 608 zijn toen Jeremia's profetieën doorgegaan onder de vier op-volgers van Josia, de laatste vier koningen, die te Jeruzalem geregeerd hebben, t.w. onder Joahaz, onder Jojakim, onder Jojachin, en onder Zedekia. Deze vier koningen geregeerden van 608 tot 586, alzoo saam 22 jaar. Toen ging Davids dynastie onder, en bleef ze schuilen, tot ze eerst een kleine zes eeuwen later in Bethlehem kwam te herleven, toen het Kindeke van Maria in de kribbe werd neergelegd. Alzoo verliep — en verlies dit niet uit het oog — tusschen Jeremia's sterven en de geboorte van den Christus te Bethlehem een vijftal eeuwen. Om dien afstand te gevoelen moeten wij, voor ons land, ons terugdenken tot onder de regering van het Bourgondische Huis, zoodat er ook bij ons vijf eeuwen tusschen liggen. En eerst als ge in zulk een lang tijdsverloop u terug denkt, krijgt ge een eenigszins duidelijke voorstelling van de hooge betekenis der profeten, die met even groot tusschenverloop de komst van den Messias, tot in alle bijzonderheden, vermelden konden. Niet minder opmerkelijk is het, hoe juist aan deze drie groote profeten niet alleen een zoo lang leven, maar ook een zoo lange duur van het profetenambt was beschikt. Globaal genomen, profeteerde Jesaja een halve eeuw lang van 750—700, en bij Jeremia vinden we als aanvangsjaar aangegeven 628, en liep de profetie ongeveer door tot 580, alzoo zelfs nog iets langer. Beiden bereikten dan ook een zeer hoogen ouderdom, al-thans voor die dagen, en tot beiden kwam de profetische roeping reeds in hun vroege jeugd; zelfs Jeremia was nog slechts 23 jaar. Juist die jeugdige leeftijd geeft aan zijn roeping dan ook zoo bijzondere be-tekenis. Een opkomen als van Jeremia ware bij een volwassen man van rijper ervaring nog denkbaar geweest, maar een jonge man van even over de twintig treedt niet met zulk een beslist zegenenschap op, tenzij hem Goddelijke inspiratie drijft. Te sterker nog komt dit uit, waar hij als eerste Godspraak die hij ontving, Gods be-tuiging omtrent zijn ontvangenis en geboorte mededeelt. Zie 1:4. »Het woord des Heeren dan geschiedde tot mij, zeggende: Eer ik u in uw moeders buik formeerde, en eer gij uit de baarmoeder voortkwam, heb ik u geheiligd, en heb u dezen volke tot een profet gesteld». Jeremia werd door die hooge roeping op zoo jeugdigen leeftijd dan ook zoo vreemd aangedaan, dat hij antwoorde: »Ach, Heere HEERE, zie ik kan

niet spreken, want ik ben jong! En hierop sprak de Heere tot hem: »Zeg niet, ik ben jong, want overal waarheen ik u zenden zal, zult gij gaan, en alles wat ik u gebieden zal, zult gij spreken. Vrees niet voor hun aangezicht, want ik ben met u om u te redden». Zelfs nog meer doordringend dan bij Jesaja ging 't bij Jeremia's aanstelling tot profet toe. Evenals bij Jesaja had er ook bij Jeremia een geheimzinnige aan-raking van zijn spraakorgaan plaats. »En de Heere stak zijn hand uit, en roerde mijn mond aan, en de Heere zeide: »Ik geef mijn woorden in uw mond. Zie, ik stel u te dezen dage over de volken en over de koninkrijken, om uit te rukken en af te breken, te verderven en te verstoren, ook om te bouwen en te planten». Men voelt hier de afwijking van de roeping van Jesaja. Bij Jesaja's roeping in Jesaja VI gaat 't schier eeniglijk om het volk van Israël, en wordt van het lot der wereld en van de toekomst der heidenen geen recht-streeksch gewag gemaakt. Hier bij Jeremia daarentegen staan de volken, staat de wereld, staat geheel het aardrijk zeer duidelijk op den voorgrond. Jeremia wordt, als gezant des Heeren, zelfs over de volken en koninkrijken als machtighebber gesteld.

Dit stemt dan ook geheel overeen met het zeer in het oog springende verschil tusschen den bundel van Jesaja en Jeremia en meer nog met het verschil in beider optreden. Men pleegt Jesaja en Jeremia zoo als in één adem te noemen, maar van naderbij bezien, zijn 't twee geheel uiteen-loopende verschijningen: iets waarbij 't zelfs opmerkelijk is, dat de Joden zelven Jesaja zoo weinig en Jeremia zoo herhaaldelijk aanhalen. Jesaja's Godspraken bleven meer ideaal, Jeremia's optreden daarentegen greep meer in de werkelijkheid in. Verlies dit sterk sprekende verschil niet uit het oog. Zonder tegenspraak is in Jesaja de hoogste profetie gegeven. Boven Jesaja gaat geen enkel profet uit. Ook Jeremia reikt niet aan zijn geheel eenigzins profetische verhevenheid. Als verschijnsel van geheel enige soort is de profetie in Jesaja volmond, d.i. tot vollen wasdom gekomen. Al wat vóór Jesaja gekomen was, reikte nog van verre niet tot die ideale hoogte, en al wat na hem ten beste werd gegeven, staat er bij achter. In kracht van inspiratie doet Jeremia voor Jesaja in niets onder. Gelijk Jezus tot zijn jongeren bij 't scheiden sprak, dat zij, voor den aardse rechter gedaagd, niet van te voren overdenken moesten, wat ze spreken zouden, want dat de Christus hun door inspiratie geven zoude wat ze te zeggen hadden, zoo pleegden ook bij de profeten de vervolgingen van hun eigen persoon de inspi-ratie steeds klaarder te maken. En daar nu Jesaja eer geverd dan vervolg is, en Jeremia daarentegen de profet was, die op 't bitterst aangegrepen en gekweld is, lag het voor de hand dat de hoogere inspiratie zich aan geen profet zoo sterk voelbaar zou maken als juist aan Jeremia. Hoe machtig de inspiratie Jeremia aangreep, ziet ge dan ook uit niets zoo sterk als uit hetgeen van Baruch in de rolle van Jeremia's profetie vermeld wordt. Van Baruch toch lezen we, dat hij bevel ontving Jeremia's profetie in schrift te brengen, en dat Jeremia hem altoos zijn Godspraken van jaren her nogmaals letterlijk als voor spel-de. Sterker nog, toen Zedekia deze rol van Baruch in handen kreeg, heeft hij 't aange-durfd deze rolle in het vuur te werpen en te vernietigen. Doch gebaat heeft dit hem niet. Onverwilt toch daarop kreeg Jeremia last en mogendheid om deze geheele reeks van zijn profetieën nogmaals woordelijk aan Baruch te dicteeren, en zoo zijn ze tot ons gekomen. Tot twee malen toe heeft altoos Jeremia, nadat er jaren tusschen verlopen waren, woordelijk en letterlijk zijn profetieën kunnen mededeelen. En zeg nu niet, dat Jeremia dan, zoo uit zijn geheugen, onge-veer herhaald zal hebben wat hij vroeger gesproken had. Dit zou kunnen, zoo 't een verhaal van gebeurtenissen gold, maar dit is onmogelijk waar het predication be-troft. Geïmproviseerde predication zou geen prediker, zonder schets, en zonder iets, ook al ware zijn geheugen nog zoo sterk, tien jaren later woordelijk kunnen weer-geven. Geen profet is er dan ook, bij wien de woordelijke inspiratie zoo sterk op den voorgrond treedt. Dat 't zoo telkens uitkomt, neemt zelfs iets van het schoone en ideale weg. Bij Jesaja komen de lijnen en trekken, evenals bij een groot schilder, minder scherp uit, maar 't feit blijft dan toch, dat wie het feit der inspiratie niet ten volle aanneemt en belijdt, een man als Jeremia zelfs in de eer zijner oprechtheid aantast.

Deze bijzondere wapening van Jeremia als we ons zoo mogen uitdrukken, verklaart

zich nu geheel uit den bijzonderen aard van zijn uiterst moeilijke roeping als profet. De Christus sprak van de Joden als een volk dat zijn profeten doodt en steenigt, en zoo aan iemand, dan is deze geweld-naar van het door de priesters misleide volk juist aan Jeremia 't sterkst uitgekomen. Jesaja heeft als profet geen lijden onder-gaan. Hij was in de hoogste kringen leyende, die kringen stietten hem niet af, maar zochten hem, en aan Jesaja was 't gegund, op een gegeven oogenblik den Vorst van zijn land uit een doodelijk gevaar dat dreigde te verlossen. Sanherib had 't op Jeruzalem's ondergang toegelegd en zulks reeds in 720, en Jeruzalem zou dan ook destijds reeds voor Assyrie bezwiken zijn, zoo het doodelijk verderf niet te middernacht onder zijn leger ware uitgegaan. Hierbij nu is Jesaja geen lijdelijk toeschouwer ge-bleven. Hij zelf is 't geweest die van Gods-wege middel werd, om land en vorst te redden, en levensverlenging over meer dan anderhalve eeuw te verzekeren. Bij Jeremia liep 't daarentegen geheel omgekeerd. Onder Achaz en Hiskia, gelijk zelfs later nog onder Josia, was er in het tijdperk van Jesaja's profetie nog vromer zin aan het Hof, onder een deel van de priesters, en zelfs onder het volk opgekomen. Jesaja vond nog een groep, die hij als eigen kring om zich vereenigen kon, om 't getuigenis onder hen toe te binden. Maar onder Jeremia was dit zoo niet meer. Niette-min zijn er ook in Jeremia's dagen wel kleine groepen vrome geloovigen ook in Jeruzalem geweest, maar ze scholen, ze kwamen niet meer uit. Zelfs Ebed Melech de Moorman (zie Jeremia 38:12) geeft ons hier een veelbetekenend voorbeeld van. Maar zulke personen waren destijds een hooge uitzondering geworden. Onder de lieden van het Hof en in den Tempel, en in de scholen der geleerdheid, was een ge-heel andere neiging, een geheel andere geest opgekomen. Niet alsof eerst nu de weelde was binnengedrongen, en door die weelde een zinlijke levensonting ingang had ge-vonden. Gelijk we zagen, was dit ook in Jesaja's dagen zoo, ook al hielden Achaz en Hiskia het kwaad nog enigszins tegen. Maar nu onder Jeremia was een gansch ander ver-zet tegen het heilige opgekomen. Assyrie had 't nu afgelegd, en ging met Sardana-polus onder, doch voor Assyrie was thans Babylon weer in plaats getreden. Reeds onder Sargo poogde Babylon de hegemonie in het Oosten aan zich te trekken. Nabopolassar zette dit opzet al verder door van 625—605. En toen eindelijk in 605 Nebu-cadnezar optrad, zonk het innerlijk veel lager staande Ninive geheel in, en werd Babel de wereldmacht, waarvoor alle vol-ken van rondom vreesden.

Doch in stee van tegenover dit gevaar nu hulpe bij hun God te zoeken, kwam onder de mannen van Jeruzalem en Juda steeds meer de gedachte op, om niet bij Jehovah, noch bij den profet, maar bij de Heidensche onheilge machten tegen Babylon hulp en uitredding op te sporen. Vooral Egypte dat nog niet bezwiken was, kon redding beloven. En zoo rijpte te Jeruzalem almeer de afvallige neiging, om alle hoogere hulp vaarwel te zeggen, den tempeldienst steeds meer formeel te maken, en de priesterschare in de wereldpolitiek te verstriken. Zoo liet het Joodsche volk zijn eigen aard al meer varen. Het werd als een gewoon Heidensch volk, dat uit-sluitend in 't geweld heil had te zoeken. Vandaar dat men de Godspraken van Jeremia haast niet meer duldte kon, iets wat al verder doorging, toen van allen kant valsche profeten zich aanmeldten, die deze diplomatieke wijsheid steunden, en zich niet ontragen, Jeremia als valschen profet op zij te dringen. Hieruit is toen de harde strijd opgekomen, dien Jeremia tegen den in Jeruzalem toongevenden kring moest opne-men, en die niet slechts hard, maar bitter, ja met doodelijke bitterheid door de afval-ligen onder de mannen van 't Hof en van den Tempel beantwoord is.

Niet lang duurde het dan ook, of de tegenpartij ging ten opzichte van Jeremia tot geweld over; en het was niet de bevolking maar Jeremia zelf, die hiertoe, in gehoorzaamheid aan zijn God, aanleiding gaf. Jeremia was zelf, zooals het begin van zijn profetie meldt, van priesterlijke afkomst. Zoo toch lezen we in den aanhef: »Dit zijn de woorden van Jeremia, den zoon van Hilkia, uit de priesters, die te Anathoth waren, in het land van Benjamin. » Deze herkomst van Jeremia uit hun eigen ge-slacht moest uiterwaard, toen Jeremia's God-spraak zich principieel tegen de priesters ging keeren, dubbel wrevel in den prie-sterlijken stand tegen hem opwekken. Niets toch kon deze bepaalde stand moeilijker dulden dan dat iemand uit hun eigen kring zich tegen hen keerde. En dit nu had Jere-

mia, ingevolge den last des Heeren, zelfs op zeer tergende wijze gedaan. Tweerlei poli-tiek toch stond hier lijnrecht tegenover elkaar. Het Hof en de Geestelijkheid was het met de militaire en diplomatieke macht geheel eens, dat Juda, aan zich zelf over-gelaten, verloren was, en dat alzoo verstandig beleid niet anders gedoogde, dan dat men Egypte's hulp inriep, en zich met Egypte tegen de Chaldeen, d.i. tegen Babylon, keerde. Menschelijkerwijze gesproken scheen dit dan ook metterdaad de eenige uitweg. Wat we nog kort geleden van een naburig land vernamen, dat het, beducht voor een overmacht aan den Rijn, zich zijdelings in verbanding had gesteld met Frankrijk en zelfs met Engeland, was op zichzelf niets dan een begrijpelijke en voorzichtige politiek. Voor dreigend gevaar werd hulp bedoeld van een kant die redding beloven kon. En juist aldus ging 't nu destijds in de kringen van Jojachin en Zedekia. Men beefde en sid-derde voor de onweersaanbare overmacht, waarmee Nebucadnezar reeds eenmaal een aanval tegen Juda ondernomen had. Zelf kon men den aanval, zoo hij zich herhaalde, niet afweren. Wat lag dan meer voor de hand, dan dat men ter afwerping van het dreigend gevaar uitrag naar hulp van Nebucadnezar's machtigsten tegenstander? en dit was ongetwijfeld Egypte. Toch had men aan 't Hof en in den Tempel, uit ge-dachtenis hoe Israël uit Egypte verlost was, elke gedachte aan zulk een bond-genootschap moeten buitensluiten. De uit-komst toonde dan ook, hoe bitterlijk deze schijnbaar zoo verstandige politiek tegen-sloeg. Egypte werd door Babylon's leger aangevallen, teruggeslagen en tot machte-loosheid gedoemd, en toen moest uiteraard de toorn van Babel zich in zijn victorie-roes wel tegen Jeruzalem keeren. En zoo is dan ook in den derden aanval Jeruzalem ten slotte geheel verwoest, de tempel ver-brand, en Zedekia de koning als gevangene naar Babel gesleept, nadat eerst zijn twee zonen, nakomelingen van Davids-geslacht, voor zijn ooggen gedood waren.

Waarvoor had nu Jeremia in zoo onver-zoeklijke mate den toorn, neen de woede, van de te Jeruzalem toonaangevende mannen tegen zich opgewekt? Hierdoor dat hij in dit hachelijk oogenblik zelfs alle verzet tegen Nebucadnezar gewraakt had, en aan vorst en volk den haast niet te verdu-wen eisch stelde, dat ze van alle verzet tegen Nebucadnezar zouden afzien, zich willing en zonder slag of stoot aan den Koning van Babel zouden overgeven, lijdende in hun volkomen ondergang bewilligen zouden, en dat ze dit alles aan zouden durven in onwrikbaar en onverzettelijk geloof in de openbaring, dat na zeven-tig jaren hun jammer en einde zou nemen, en dat alsdan onder Gods bestel redding na ondergang dagen zou. De eisch dien Jeremia hiernede stelde, was aan-grijpend. Op een oogenblik dat uw vader-land op het punt staat, ten onder te gaan onder vreemd geweld; af te zien van alle verweer, geen hand tot verzet uit te steken, geen zwaard te trekken, en zelf de poort uit te gaan, om als balling in de macht van den vijand over te treden, het was de uiterste geloofsbenauwing, waarop het geloof kon gesteld worden. En toch, zoo en niet minder was de last, waarmee Jeremia tot het Hof, tot de geestelijkheid en tot het volk kwam. Willig zich gevangen geven, of van Jehova verworpen worden! Zoo en niet anders stelde Jeremia in 's Heeren naam de harde keuze.

Aldus toch liet Jeremia zijn Goddelijken last hooren: »Zoo zegt de Heere, de God der Heirscharen, de God Israels: Indien gij gewilliglijk tot de vorsten des Konings van Babel zult uitgaan, zoo zal uwe ziel leven, en deze stad zal niet verbrand wor-den, en gij, o, Koning, zult leven, gij en uw Davidisch Huis. Maar indien gij tot de vorsten, d.i. tot de veldheeren van den Koning van Babel, niet zult uitgaan, zoo zal Jeruzalem gegeven worden in de hand der Chaldeen, die zullen ze met vuur verbranden, en ook gij zult van hunlied hand niet ontkomen». Geen vrije keuze werd alzoo gelaten. De woorden die hier aangehaald zijn uit Jeremia 38:17—18, spraken uit, dat Zedekia en zijn volk van allen weerstand en van alle verzet afgeheelijk hadden af te zien; dat ze, als Nebucad-nezar's veldheer ten derden male in de poorte van Jeruzalem verscheen, die poorte vrijwillig hadden te ontsluiten; en dat in dit zwichten voor Nebucadnezar, en wel in dit zwichten zonder aarzeling en zonder pogen tot welken tegenweer ook, hun enig behoud en hun enige redding school. Dat was de allesbeheersende gedachte, die van meetaf de profetie van Jeremia beheerschte. Toen

nu Baruch deze profetie in den tempel had durven voorlezen, ontstond er een tumult in heel Jeruzalem. Allen keerden zich tegen den overmoedigen en hoonenden Zieher, en niet lang meer of Jeremia onderging niet alleen de woede, maar ook het geweld van alle partijen in Jeruzalem, op dien kleinen kring na, die ook nu nog den profetaat in hun gebieden droeg. Zoo werd Jeremia gevangen genomen, van alle vrijheid beroofd, en in allen jammer geworpen. Ten slotte lieten ze Jeremia zelfs in een modderkuil afzakken, waarin hij hulpeloos verdwijnen zou en een wreeden dood moest tegengaan, in bange donkerheid, zonder enig uitzicht op redding; hem met een der wredeste dooden dreigende, dien men een ellendeling kon aandoen. Uit dien doodelijken modderkuil werd hij toen, op Ebed-Melech's bevel en ingevolge Zedekia's last, weer uitgetrokken. Maar gevangen man bleef hij, en eerst toen Jeruzalem werd ingenomen, en de Babyloniërs de stad waren binnengedrongen, is Jeremia door den vijand van zijn Koning verlost.

Nameloos hard, uit- en inwendig, was het bittere lot, dat Jeremia hierna moest ondergaan. Wat toch kon ook inwendig pijnlijker voor een man als Jeremia zijn, in zulk een critiek oogenblik, als de vijand de koninklijke residentie binnentoon, en den vorst ontrooft, een vriend van dien vijand te moeten zijn, hem in de hand te moeten werken, en door hem met voorkeur en gunsten te worden overladen. Natuurlijk, de Goddelijke lastgeving sprak in zijn hart, maar ook de strijd en de liefde voor zijn volk en vaderland, en juist de lastgeving van Godswege moet het pijnlijke van zijn last voor hem verhoogd hebben. Zijn onverbiddelijk zich vastklemmen aan den last dien hij te volbrengen had, toont zijn vast geloof. Hij stond in den dienst des Heeren, en in het stiptelijk naleven van den last van zijn God moest de vrede zijner ziel gezocht. Maar toch bleef hij ook in dezen harden strijd onwankelbaar voor menselijke aandoeningen. En uit dat oogpunt bezien, moest in die eer die Nebuzaradan hem in 's konings naam bewees, iets gelegen hebben dat hem 'smerlijk griede. Men kan de bliken zich denken, waarmee de priesters en edelen van het volk Jeremia aanvielen en aazagen, toen hij niet onderscheiding door de Chaldeen ontvingen en beïjnd werd. Men speurt als in hun oogen hun haat en wraakzucht, men leest als in hun harten, wat genot 't voor hen zou geweest, Jeremia op staanden voet te verschuren. En toch, dit alles heeft Jeremia moeten beleven om trouw in den dienst van zijn God te worden bevonden. Hieraan vocht men, wat Jeremia gekost moet hebben, om in dat hachelijk oogenblik trouw aan Jehova te blijven. Ongetwijfeld werd zijn geloof hierbij gesteund door de stellige verwachting, dat na dezen donkeren nacht weer het morgenrood voor zijn volk zou dagen, en dat de ure te komen stond, waarin de Messias en zijn geroepen volk over alle natien en volken triumfeeren zou. Wie zou stelligen last van zijn God ontving, en in zoo welbewuste inspiratie den rijkdom van zijn wetenschap voor de toekomst vindt, kan uithouden, wat voor elk ander te bang en te zwaar zou zijn. Maar vergeten en voorbij gezien maar daarom toch niet, wat er in Jeremia's innerlijk zieleleven heeft moeten omgaan, en met wat verbaasden blik hij Nebuzaradan bij zijn gunstbetoon moet hebben aangekeken. De tegenstelling tusschen wat er in zijn volk omging en hetgeen in zijn eigen gemoed zich bewoog, moet zoo allesoverstelpend geweest zijn. En zulks te meer, omdat de profetie van Babylons val de bron van vreugde in zijn hart bleef. Zoo toch worstelden twee machten in zijn binnenste. Nu voor Babylons willic zwichten, maar straks zal Israël heel Babels macht zien ondergaan. En zoo kon dan ten slotte zich de worsteling in zijn ziel in de vreugde van de Messiaansche verwachting oplossen. Doch daarover in ons derde stuk.

Dr. A. K.

„Deze allen waren cendrachtelijk bijeen“.

Deze allen waren cendrachtelijk bijeen, aldus de woorden van Jeremia, die in de laatste hoofdstukken van de Heilige Schrift, en met name in de Handelingen 1:14.

Toen Jezus opvoer, werden van de discipelen twee engelen in mannengedaante gezien. Er staat toch twee mannen stonden bij hen in witte kleding, welke zeiden: Gij, Galileëse mannen, wat staat ge er niet op naar den hemel? Deze Jezus die van u ongenomen is in den hemel, zal alzo komen gelijk gij hem naar den hemel hebt zien opvaren.

Zoo stonden dan nu de elfen voor 't eerst alleen op aarde, en zulks als de kerk en kern van Christus' Kerk. Ze waren ook wel aanzich zelf overgelaten geweest na Jezus' sterven aan 't Kruis, tot aan den morgen van zijn Verrijzenis, maar toen bond toch het ontzield lichaam dat in 't graf van Jozef van Arimathea was neergelegd, den Middelaar nog aan deze aarde. Ook na zijn Verrijzenis waren er wel dagen voorbijgegaan, dat ze Jezus niet ontmoet hadden, maar ook toen was Jezus toch nog in 't Heilige land. Nu daarentegen was het tot een scheiding gekomen. Jezus was nu van deze aarde weggenomen, hij was opgevaren in den hoogen hemel, en vertoefde nu bij Gods troon, terwijl de elfen alleen, op zich zelf en verlaten, op den Olijfberg stonden.

Op dat aangrijpend oogenblik greep hen van zelf een gevoel van verlatenheid aan, gelijk ze het dusver nog niet gekend hadden, maar ootloek tevens op 't zelfde oogenblik in hen het roerend besef, dat ze zelven nu voor een geheel nieuwe levensstad stonden, waarvoor ze zich samen hadden aan te gorden.

Ge merkt dat aan wat ze nu aanstonds doen gingen.

Ze gingen toch niet een iegelijk hui-waarts, doch bleven bij elkaar. Ze zochten ook geen onderkomen bij een der Jeruzalemsche vrienden, maar gingen naar een zaal in den tempel op Sion. Ja ze vonden zelfs aanstonds het twaalfde weer aan, door Matthias in plaats van den Verdrader als medeapostel te kiezen.

Hierin nu sprak zich een sterk gevoel van saamhoorigheid uit, het besef dat ze aangesteld waren voor de voltooiing van een gemeenschappelijk werk, die nu aanstonds beginnen zou. Ze stonden van nu af in het ambt en gevoelden zich in dit ambt één, en wel als representanten van de Kerk van Christus, die nu haar loop op aarde beginnen zou. Toch zóó dat er aanstonds andere geloovige mannen en vrouwen zich bij hen aansloten, saam honderd en acht personen, die onder het apostolisch ambt zich als geloovigen in Christus aandien.

De heilige bezieling van omhoog moest door de uitstorting van den Heiligen Geest op den Pinksterdag nog komen. Dit toefde nu nog, maar als in kiem en kern stond in deze zaal van den tempel de Kerk van Christus nu reeds gereed om haar loop te aanvaarden. En zoo nu genomen, staat er opgetekend, dat ze allen bijeen waren, en dat ze allen cendrachtelijk bijeen waren, uiting zoekend voor wat hun innerlijk leven bestormde, in veel smeeking en gebed.

Op het cendrachtelijk valt hier de nadruk. Immers als discipelen waren ze 't meer dan eens niet geweest. Nog bij de verschijning van Jezus aan de zee van Tiberias gaf 't moete tusschen Petrus en Johannes, en nog vroeger was dat gedurig zoo geweest. En juist daarom wordt er nu zoo bijzondere nadruk op gelegd, dat ze, na Jezus' heengaan, nu ze aan zich zelf overgelaten waren, niettemin cendrachtelijk saam verkeerden, en zulks wel in veel smeeking en gebed.

In die bijzondere vermelding nu ligt iets tragisch, iets roerend schoon, maar ook iets pijnlijks, dat op zoo droeve teleurstelling wijst. Het hoogepriesterlijk gebed, dat in Joh. XVII voor ons staat opgetekend, spreekt ons toch van een zoo innige bede van Jezus om aller eenheid dat 't niet inniger en teederder kon, maar dan toch van een bede van Jezus die niet verhoord is geworden.

Jezus had toen niet alleen voor de twaalfen, maar tevens voor alle kinderen Gods van alle eeuwen later, die door hun woord in Hem gelooven zouden. En de bede die Jezus toen voor zijn Kerk van alle eeuwen opzond, hield niets minder in, dan, dat ze allen één zijn mochten, gelijk, aldus had de Heere, 'opgekluisd' Gij, Vader, in mij en Ik in U, opdat ze volmaakt zijn in één.

Nu zal die bede zeer zeker eens verhoord worden in het nieuwe Jeruzalem daarboven, maar daarop doelde Jezus bede niet. Immers Jezus liet er terstond op volgen: „Opdat de wereld gelooft dat Gij mij gezonden hebt.“ Jezus had derhalve voor de voltrekte eenheid van alle geloovigen in de strijdende, niet in de triomferende kerk, voor de eenheid van zijn Kerk hier op aarde. Die bede nu is niet verhoord geworden. Reeds onder de apostelen brak strijd uit. Zie 't maar in Galaten II:11-13. En onderwijl Jezus bede niet alleen op de apostelen doelde, maar op alle geloovigen, toont al wat we van de eerste gemeente lezen, helaas, dat al aanstonds de twisten in de Kerstelijke Gemeente.

Nu kan men daarom in ideale betoogen zich wel telkens op Johannes XVII en het hoogepriesterlijk gebed beroepen, en de ziel verkwikken in die heilige bede, maar de gehele historie, en wat we zelf beleiden, toont toch telkens weer, dat de eenheid onder de broeders niet tot stand is gekomen.

Veel eer ligt nu altoos Christus Kerk geprelopt en verdeeld in schier alle land. Ook in ons eigen vaderland is het niet anders, en zelfs in de groepen die één in belijdenis zijn, griet en bedroeft u telkens allerlei twist en knakkel, ten slotte uitlopend op nieuwe verdeeldheid.

Van een één-zijn van heel Christus Kerk op aarde, gelijk de Vader en de Zoon één zijn, is geen sprake.

Dit te verbloemen laat niet.

Het is niet Jezus die te kort schiet in 't ons toebragen van wat voor een eenheid in hem noodig is, want de zoen van Immanuel en het indalen van den Heiligen Geest was volkomen. Neen, de niet-verhooring van deze hoogepriesterlijke bede verklaart zich eeniglijk uit onze zonde, waardoor wij de verhooring nog steeds onmogelijk maken.

Zuiver uw kerken zoveel ge wilt, en altoos keert de verdeeldheid en het getuist terug. De Reformatie zou zuivering en eenheid brengen, en het twistvuur vlammde aanstonds opnieuw op. De Doleantie doelde niet anders dan op nauwere saamsluiting, en behuister de vergaderingen naar, en zeg zelf of 't toch niet weer soms vinkt in onheilgen gloed.

Waarom nu ligt dit anders dan daaraan, dat de nu nog steeds zoo bitter droef naverkt.

En daarom, dit roerende gebed uit Johannes XVII, het staat opgetekend niet om ons tot een ijdel dwepen met ideale woorden te verleiden, maar om ons het diepst daarin onze zonden te doen bewenden, dat we zelfs de verhooring van Jezus heerlijkste bede er nog steeds door afsnijden.

Dr. A. K.

Amsterdam, 2 Juni 1916.

De Classis 's-Gravenhage, aan wie de Synode opdroeg eventueel een bededag voor onze Kerken uit te schrijven, laat bekend maken, dat zij daartoe thans den tijd nog niet gekomen acht.

Misschien terecht.

Een bededag moet een uitzondering blijven. Alleen in tijden van oorlog, pestilentie, algemeene volksrampen en andere groote zwaarigheden, waarvan de druk overal in de Kerken gevoeld wordt, zal een bededag uitgeschreven worden, zegt Art. 66 onzer Kerkenorde.

En al gaan we nu al bijna twee jaren gebukt onder den oorlog, die wel niet ons land rechtstreeks getroffen heeft, maar die ons volk toch zeer zware lasten oplegt, toch kan deswege niet telkens een bededag worden gehouden. Alleen wanneer in den oorlogstoestand plotseling een wending kwam, die hetzij ons eigen volk met nieuwe gevaren bedreigde of daarentegen hoop bood op het herstel van den vrede, zou er aanleiding wezen, om al onze Kerken tot een bededag op te roepen. En de geruchten, die thans over den komenden vrede rondlopen, mogen al eenige hoop bieden, dat aan dezen banger oorlog eerlang een einde komen zal, ze zijn nog zoo vaag en onbestemd, dat het uitschrijven van een bededag daaraan te verbinden, niet genoeg gemotiveerd zou zijn.

Maar al wordt er daarom geen officiële bededag uitgeschreven, toch blijven we niet ernst aandringen op het bidden van vrede, niet alleen in ons persoonlijk gebedsleven, maar ook in het gebed in onze Kerken en in onze gezinnen.

Een gebed, dat dan alleen waarde heeft voor God den Heere, wanneer het gepaard gaat met ootmoedige schuldbelijdenis. De oorlog, die over Europa losbrak, is een oordeel Gods geweest over de zonden der volkeren niet alleen, maar ook over de inzinking, verslapping en ontaarding van het leven der Christelijke Kerk. De volkeren hebben niet meer gerekend met Gods Woord; ze hebben het juk van God en zijn Gezalfde afgeschud, ze hebben het licht aan den hemel uitgedoofd om te wandelen bij hun eigen spranken. En daarom is het woord van Jesaja vervuld geworden: „ziet gij allen, die u een vuur ontsteekt, die u met spranken omgordt, wandelt in de vlam van uw vuur en in de spranken, die gij ontstoken hebt; dat geschiedt u van mijne hand, in smart zult gij leden liggen.“ Maar ook de Christelijke Kerk draagt hier niet minder schuld, want tot zulk een schrikkelijken afval had het nooit kunnen komen, wanneer Christus Kerk trouw ware geweest aan haar heerlijkste roeping om een licht op den kandelaar, een stad op den berg te zijn. Maar hoe weinig heeft Christus Kerk die roeping verstaan! Ze zweeg, ze trok zich terug in haar tenten, ze liet het leven der volkeren over aan de allesoverheersende machten van ongelof, van stofvergoding, van zedelijke ontaarding. En dat ze haar roeping niet nakwam, was het niet, omdat zij haar zelf het zout smakeloos was geworden? In haar eigen midden drong het bederf al dieper door. Hoe zou ze het Woord Gods aan de volkeren nog verkondigen, waar het geloof in dat Woord door critiek op de Schrift in haar eigen boezem al meer ondermijnd was? Hoe zou ze protesteeren tegen de verwording der zeden, waar ze zelf al meer der wereld gelijkvormig werd en van de kracht der godzaligheid zoo weinig in haar midden werd bespeurd? Hoe zou ze voor recht en gerechtigheid opkomen, waar in haar eigen kring het recht struikelde op de straten, elk kerkelijk proces weer de kankerwonde van haar leven openbaarde, zucht naar macht en grootheid bij haar leiders de drijfveer werd en niet het Goddelijk recht, maar partijbelang en menschelelijk geknoei in haar midden den doorslag gaf.

Met een Pharizeersgestalte op de volkeren neer te zien, die door den waanzin van den oorlog zijn bevangen, zou ons daarom allerminst passen. De diepere oorzaken, die tot dezen oorlog geleid hebben, liggen in de ontvering van Gods ordinarie, in het verlaten van Gods Woord, in de ontkenning van het leven der volkeren. En de schuld daarvan drukt op heel de Christelijke Kerk en moet daarom elk Christen tot verootmoediging brengen voor het aangezicht des Heeren. De vraag, hoe groot daarbij onze persoonlijke schuld is, doet er niet toe. Israels profeten, die 't meest tegen den afval geprotesteerd hebben en persoonlijk trouw aan God waren gebleven, hebben het diepst de schuld van het volk voor Gods aangezicht beleiden, zich tot in stof en asch voor God verdederd, want de schuld van Israël was ook hun schuld. En zoo hebben ook wij ons voor God te verootmoedigen; de schuld van heel het Christelijk Europa als onze schuld voor God te belijden, en te smeeken, dat Zijne barmhartigheid en ontferming weer over ons opwake, niet alleen om de tuchtroede af te wenden en den vrede aan de volkeren te herschenken, maar bovenal om een vrede te geven, waardoor de gerechtigheid weer heerscht op aarde.

De Theologische faculteit.

Naar aanleiding van het debat, dat in de pers plaats vond over de benoeming van Dr. Roessingh tot hoogleraar te Leiden, welke benoeming in het Weekblad voor de Vrijzinnige Hervormden een warm pleitbezorger vond, schrijft de Waarheidsvriend het volgende over het politiek geknoei, dat met de Theologische faculteiten aan de Rijksuniversiteiten heeft plaats gevonden en nog steeds plaats vindt:

Wat er politiek geknoei wordt met de theologische faculteit is in confesso. Allereerst dankt zij hare tegenwoordige gestalte aan beginselooze politiek geloe der liberalen. Sinds zij steeds een speelbal der politiek. Toen het liberalisme heerschte onbepakt, waren er alleen knappe theologen onder de moderne dominees, die trouwens als modernen allemaal wel knap moeten zijn! En de ethischen kregen ook een been en werden zoet gehouden. Als er een rechtser ministerie aan het roer kwam, mocht ook eens een gereformeerde worden benoemd.

De theologische faculteit is dus een speelbal der politieke partijen. Voor een wetenschappelijk orgaan eener Universiteit noemen wij dat een toestand, die niet beter dan door het woord „geknoei“ kan worden aangeduid. Maar het Weekblad voor Vrijzinnige Hervormden voelt voor die wetenschappelijke bezwaren niet. Het looft den toestand, als maar moderner worden benoemd.

Gewoonlijk wordt gezegd, dat deze faculteiten moeten dienen om predikanten voor de Herv. Kerk te kweken. Maar ook uit dat oogpunt is het „geknoei“. De kleur der faculteiten is omgekeerd evenredig met de kleur van het kerkelijk leven in de Herv. Kerk. Zij staan geheel buiten het leven en zijn ook uit wetenschappelijk oogpunt noch als faculteiten van godsdienstwetenschap, noch als theologische faculteit, wat zij zijn moeten. De plm. 120,000 gulden, die dit instituut jaarlijks aan het Rijk kost, worden zeer zeker beter en vruchtbaarder besteed worden ten bate der geestelijke wetenschappen, dan thans het geval is. Van welken kant ook bezien, het is „geknoei“, geknoei der „partijgeligheid“, maar van de liberale partijgeligheid allermeest.

Het is krus gezegd, maar is het te krus? Groen van Prinsterer heeft steeds aan

gedrongen op afschaffing dezer Theologische faculteiten aan de Rijks hoogeschole. Aan een neutrale Hoogeschool behoort de Theologische faculteit niet thuis, is ze een onding en moet ze daarom tot geknoeileiden.

Daarom valt het zoo te betreuen, dat toen onder het Ministerie Heemskerk de quaestie van de Theologische faculteiten aan de Rijksuniversiteiten door de wet op het Hooger Onderwijs zelf aan de orde werd gesteld, niet naar een definitieve oplossing gezocht is.

In memoriam Dr. Bos.

Met het overlijden van Dr. Bos, den emeritus-predikant van Dokkum en redacteur van de Wachter, valt een der betoonsvolle figuren uit ons kerkelijk leven weg.

Dr. Bos was geen soepele man, geen man van strijken en ploaien, geen man, die in compromissen heel zocht. Veeleer was zijn aard stroef, zijn natuur polemisch, stond hij, gelijk het volk dit uitdrukt: „stijf op zijn stuk.“ Waar hij gevaar meende te zien voor afwijking van de waarheid, streed hij zonder aanzien des persoons en gaf hij nooit krimp. Aan het begin van de eigen opleiding had hij de liefde van zijn hart verpand, en rusteloos, zonder ooit te verzwakken, heeft hij tot het laatste van zijn leven voor dat beginsel gevoerd. Niet in de breedte lag zijn kracht; soms scheen het, alsof er slechts één snaar was op het speeltuig van zijn hart; maar die ene snaar wist hij te tokkelen met een virtuositeit, die toch bewondering afdwong.

Wat die strijd vaak ging tegen broeders in eigen kring, weet ieder. Maar Dr. Bos was een eerlijk tegenstander. Hij streed nooit met persoonlijke wapenen. Hij zocht geen eigen belang. Men was altoos overtuigd, dat hij meende aldus te moeten handelen. En bij zijn graf kan ook zijn tegenstander hem een eere-salut brengen.

En ook wij doen dit gaarne, omdat, al gold zijn strijd niet het minst de Hervorming, we toch wisten, dat hij onze Gereformeerde Kerken oprecht en hartelijk liefhad, dat hij zijn beste krachten aan haar heeft gegeven en bij alle verschil van inzicht, nooit de band der eenheid door hem verbroken is.

De kinderen des Verbonds.

XXXVI.

Zoo heeft Christus door de kinderen, die tot Hem kwamen, te zegenen, en te zegenen, dat hunner het Koninkrijk der hemelen was, getoond, dat Hij de belofte van het genadeverbond niet verbreekt, maar handhaven en bevestigen kwam. Want deze kinderen, die Christus zegende, waren geen heidenkinderen, maar kinderen uit Israël geboren en dus kinderen des verbonds.

Op dit woord van Christus heeft de Christelijke Kerk zich dan ook, reeds van de vroegste tijden af, gelijk uit het getuigenis van Tertullianus blijkt, beroepen ten gunste van den kinderdoop, en met het volste recht. Zelfs meent een der nieuwste uitleggers van het Marcus-evangelie Dr. Gustav Wohlenberg in Zahn's commentaar op het Nieuwe Testament, dat Marcus dit verhaal met opzet in zijn evangelie opnam om daarmee het goed recht van den kinderdoop, waarover strijd gevoerd werd, te bepleiten. En metterdaad is dit verhaal een der sterkste gronden voor den kinderdoop. Want wat men hier tegen wel heeft opgemerkt, dat Christus deze kinderen toch niet gedoopt, maar alleen zegende heeft, zoodat hieruit voor den kinderdoop niets zou volgen, is niets dan een uitvlucht. Christus heeft, zoodat Johannes ons mededeelt (Joh. Ev. 4:1) zelf nooit gedoopt, maar dit overgelaten aan zijn discipelen. Waarom zou Hij dan voor deze kinderen een uitzondering gemaakt hebben? Bovendien, waar het op aankomt, is niet, of Christus het uitzondering sacrament hun geschenken heeft, maar of Hij de geestelijke genade, die het sacrament ons afbeeldt en verzegelt, aan deze kinderen heeft toegezegd en geschonken. Ook de moordenaar aan het kruis is niet gedoopt, maar wie zou gearzeld hebben na het woord door Christus tot hem gesproken: „Heiden zult gij met mij in het Paradijs zijn,“ hem den doop te geven? En evenzoo is het met deze kinderen. Is de doop het teeken en zegel van onze gemeenschap met Christus, hoe zou men dan, vraagt Calvijn terecht, dat teeken kunnen weigeren aan degenen, die Christus in zijn armen neemt, zegenen en tot erfgenamen van zijn Koninkrijk verklaart?

Trouwens, dit verhaal is niet het eenige, waaruit blijken kan, hoe lief Christus deze kinderen heeft en welke hooge voorrechten Hij hun toekent, want telkens zien we dit in de Evangelien opnieuw bevestigd. Wanneer zijne discipelen twisten over de vraag, wie de meeste is in het Koninkrijk der hemelen, dan roept Jezus een kindke, stelt dit in het midden van hen en zegt: „voorwaar zeg ik u, indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderens, zult gij in het Koninkrijk der hemelen geen deins ingaan. Zoo wie zich zelf verandert zal gelijk een kindke, die is de meeste in het koninkrijk der hemelen.“ (Matth. 18:1-4). Ook hier blijkt weer, hoe Christus de kinderen des verbonds niet buiten het Koninkrijk der hemelen sluit, maar veeleer ze ten voorbeeld stelt aan zijn discipelen, om hun te leeren, hoe ze in zijn Koninkrijk moeten ingaan. Welk een roerende liefde spreekt er voorts niet uit, wanneer de Heere Jezus een andermaal weer een kindke in het midden zijner discipelen stelt en, na het in zijn armen te hebben genomen, zegt: „zoo wie één van zoodanige kinderens ontvangen zal in mijnen naam, die ontvangt Mij.“ (Marc. 9:36-37). Die kinderen staan dus niet buiten Christus, maar zijn zijn eigen dom, maken deel uit van zijn gemeente, in hen

komt Hij zelf tot dengene, die ze ontvangt in zijn naam. Wanneer Christus den Vader in de hemelen dankt, dat Hij deze dingen „voor de wijzen en verstandigen verborgen en ze de kinderens geopenbaard heeft.“ (Matth. 21:16) dan slaat dit zeker niet alleen op de discipelen, die in geestelijken zin „kinderen“ heeten, maar evenzeer op de werkelijke kinderen, zoodat daaruit blijkt, dat Christus, toen de kinderen van Jeruzalem hem het: Hosanna, gij Zoon Davids! toeriepen, zeide, dat de Vader zich uit den mond dezer kinderen dien lof toebeëid had (Matth. 21:16), een woord, waarvan men de betekenis 't best verstaan kan, als men er op let, hoe Christus, toen Petrus beled, dat Hij de Christus was, eveneens heeft gezegd, dat niet vleesch en bloed, maar de Vader in de hemelen hem dit geopenbaard heeft (Matth. 16:17).

En eindelijk, wanneer de discipelen in hun groote-menschen-waan deze kleine kinderen „verachten“, d.w.z. ze te onbeduidend vinden voor het Koninkrijk der hemelen, dan waarschuwt Christus hen: „veracht deze kleinen niet, want ik zeg u, dat hunne engelen in den hemel altijd zien het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is.“ (Matth. 18:10). Christus zegt dus, dat deze kinderen onder de bijzondere hoede staan van de engelen Gods, en wel van de hoogste engelen, die als 't ware onmiddellijk bij den troon Gods staan en Gods aangezicht altoos zien. Wanneer Christus deze engelen met nadruk hun engelen noemt, d.w.z. de engelen, die over hen waken om ze te beschermen, dan blijkt daaruit niet alleen, hoe lief God deze kinderen heeft, die deze engelen tot een wacht over hen gesteld heeft, maar tegelijk, dat deze kinderen erfgenamen des hemels zijn. Immers, wanneer de Apostel ons zegt, dat de engelen „godienstige geesten zijn, uitgezonden tot dienst degenen, die de zaligheid beverven zullen“ (Hebr. 1:14), volgt daaruit vanzelf, dat de engelen deren dienst voor de kinderens niet verrichten zouden, wanneer ook zij geen erfgenamen der zaligheid waren.

Zoo toont elke daad en elke uitdrukking van Christus ten opzichte van deze kinderen van Israël, hoe Hij de verbonds-gedachte bij hen handhaaft en Hij doet dat niet alleen zoolang ze nog jong zijn, maar ook als ze tot volwassen leeftijd zijn gekomen. De spanning tusschen Hem en Israël moge allengs toenemen, naarmate Israël weigerde in Hem te gelooven, maar zoolang Israël nog niet finaal Hem als Messias verworpen heeft, blijft Christus Israël als bondsvolk erkennen. Hij gelast daarom zijne discipelen uit te gaan om het Evangelie te verkondigen niet aan de Heidenen of Samaritanen, maar aan „de verlorenen schapen van het huis Israels“. (Matth. 10:5, 6). Aan de Samaritaansche vrouw zegt Hij, dat alleen „de Joden weten wien zij aanbidden, want dat de zaligheid uit de Joden is.“ (Joh. 4:22). Het valche vertrouwen op de vleeschelijke afkomst uit Abraham moge Christus afwijzen, vooral wanneer dit gevonden werd bij Joden, die Hem zochten te doden, en tot derzullen moge Hij zeggen: „Indien gij Abraham's kinderen waart, zoo zoudt gij de werken van Abraham doen, maar nu zoekt gij mij te doden, dat deed Abraham niet; gij zijt uit den vader den duivel, die was een menschenmoeder van den beginne en gij wilt de begeerte uws vaders doen.“ (Joh. 8:39, 40, 44). Maar hoe ernstige waarschuwing daarin ligt opgesloten niet alleen voor de Joden van die dagen, maar voor ieder, die zich beroemt op het verbond, zonder de voorwaarde van het verbond na te komen! Calvijn zegt (Inst. IV, 16, 24), het verbondsvoorrecht aan Israël geschonken, ontkennt Christus daarom niet. Als Christus de vrouw, die tengevolge van rheumatisch lijden geheel saamgeknepen was, geneest en de Pharizeers daaraan aanstoot nemen, omdat dit wonder op den Sabbath geschied was, zegt Christus: „moest deze, die een dochter Abrahams is, niet niet losgemaakt worden van deren band op den Sabbath?“ (Luc. 13:16). Dat aan Zacharias, den tollenaar, en zijn huis zaligheid geschiedt, doordat Christus tot hem komt, is, naar Christus zelf zegt: „nademaal ook deze een zoon van Abraham is“ (Luc. 19:9). Zelfs wanneer Christus de toekomstige verwerping van Israël aankondigt, noemt Hij ze nog de „kinderen des Koninkrijks“ (Matth. 8:12) en de rijke man in de hel wordt tot driemaal een kind van Abraham genoemd (Luc. 16:24, 25, 27) zij het al, dat deze benaming juist dient, om te schriller te tegenstelling te doen uitkomen, dat zulk een kind van Abraham niet in den schoot van Abraham, maar het behoorde, maar door eigen schuld in de plaats der pijniging kwam.

Maar het rijkt komt deze verbonds-gedachte tot uiting in het drietal gelijkenissen, n.l. die van het verloren schaap, de verloren penning en den verloren zoon (Luc. 15) welke Christus tot de Pharizeers sprak, toen deze zich ergerden, dat Christus zondaren en tollenaars ontving. Want wat Christus in dit drietal gelijkenissen hun voor oogen wil stellen, is niet zijn reddende liefde voor zondaren in het algemeen, gelijk de Methodist wil, maar Hij geeft hier den grond aan, waarom Hij zich over deze zondaren ontfermt wil. De hier bedoelde zondaren en tollenaars, hoe ver ook afgedoopt, waren geen heidenen, maar kinderen van Israël. Al mochten de Pharizeers hen verachten, buiten de Synagoge werpen, ja weigeren hen in hun huizen te ontvangen, Christus riet in hen nog altoos zonen van Abraham. Dat wil Christus ons hier leeren. Als de herder uitgaat om het verloren schaap te zoeken, dan geschiedt dit, gelijk Christus zelf zegt, omdat dit verloren schaap een schaap was van zijn kudde, een schaap, dat bij de kudde hoorde en daarvan afge-

dwa hij mij, dat huis vind raak vade over aan deze gebede gevo bijk behe nisse raad, de van schul al beeld van mens Chris zond nog gehoe een l laat worde verlat zit die w met d trouw dit d tegen zijn; den e de be Verkl zijn e niet t moeily klaring stond houdt, Zache zoo n deren ook d dese l niet m nen, C van Al in liet teken behoor word hier te dat de die in had op Daarin uit. V worden Maar Christu nooit d in het naar d gewand mogen ergeren kenis d verloren Christus lijken t verblidj loren w de negt ven, on schap, liet kin lippen v tegen e meer w met te het zjn hebben, en bero

Dr. H. bij de G. WOODS F. VAN S. W. KIRCH Dit b blauwen gouden k door Dr. Tegen HOKSTRA in al de dan, als schrift: T den over VAN SCH als tweed tates van diens W KERKHOOF Met 'n pletuit to had een l aan de st het nitwe Gedacht. Het is bij de bi deren stel wordend, dan ook a Na die kortelijk herdaacht, velerlei o HOKSTRA Een or tot de st hadden, d v. OOSTER bevondend en die der zij zich a inspanning Een ova tot heider van 1886.